

Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției
Masa rotundă științifico-practică internațională a experților judiciari cu genericul

„PROBLEMATICA EXAMINĂRII COPIILOR ÎN EXPERTIZA TEHNICĂ A DOCUMENTELOR ȘI GRAFOSCOPICĂ”

5-6 octombrie 2018

CZU 343.982

CERCETAREA OBICTELOR GERAFOCOPICE IN COPIE, ASPECTE PRACTICE ȘI TEORETICE

Olga CATARAGA,

Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, mun. Chișinău, R. Moldova

Piotr PETCOVICI,

Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, mun. Chișinău, R. Moldova

Sorin ALĂMOREANU,

Conf. Univ. dr. hab. Facultatea de Drept, Universitatea ”Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Laboratorul interjudețean de expertize criminalistice Cluj, România

RESEARCH OF GERFOCOPIIC CITIZENS IN CHILDREN IN JUDICIAL PRACTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ABSTRACT

In this paper, we will come up with some arguments regarding the examination of the grafoscopic objects in the copy. From the moment when there is no methodological guideline that would uniquely guide this type of examination, the judicial experts deal differently with the problem of examining the graphic objects in the copy.

Actualitatea temei. Problema examinării obiectelor grafoscopice în copie a devenit acută în perioada dezvoltării tehnicii de multiplicare copier și de calcul.

În practica activității de expertiză judiciară a Republicii Moldova și a altor state, tot mai des ordonatorii înaintază sarcini legate de identificarea executorului obiectelor de scris în copie. De multe ori, ordonatorii nici nu cunosc că expertului i se prezintă copii, crezându-se că actele cu obiectele în discuție sunt în original.

În aceeași ordine de idei, dorim să subliniem, că din momentul, când lipsește o metodică ce ar ghida unic acest tip de examinare, experții judiciari abordează diferit problema examinării copiilor obiectelor grafice. În consecință,

ordonatorii se confruntă cu confuzii asupra concluziilor despre aceleași obiecte examinate de diferiți experți grafoscopiști, împiedicându-le buna desfășurare a soluționării cazului investigat. Încercând să apeleze la argumentările concluziilor făcute de experți în aceste cazuri, confuziile sporesc, deoarece experții foarte vag le fundamentează.

Obiectivele lucrării. În lucrarea de față vom aduce unele raționamente cu referire la examinarea obiectelor grafoscopice în copie. De notat, că informația din lucrare, se preconizează a fi utilă atât experților judiciari interesați de problemă, cât și factorilor de decizie din cadrul instituțiilor de expertiză judiciară în scopul îmbunătățirii calității rapoartelor de expertiză a scrisului și, nu în

ultimul rând, beneficiarilor serviciilor de expertiză judiciară, pentru a cunoaște posibilitățile expertizei grafice și a unor elemente de apreciere a acestor tipuri de rapoarte.

Analize, constatări, Expertiza scrisului este cel mai des utilizată în activitatea instituțiilor de expertiză de la noi din țară, de exemplu în CNEJ – circa 58% pe parcursul a mai multor ani și în România INEC – circa 70%. În Ucraina, în cele mai mari instituții ponderea expertizelor scrisului e mai mică: ICȘEJ Harkov – 40,3%, ICȘEJ Kiev – 23%, dar oricum, constituind un număr esențial în cadrul celor criminalistice (cel mai mare) și în toate cazurile prevalând în procesele civile [1,12,13].

Procedând la analiza rapoartelor de expertiză grafică, elaborate în instituțiile publice de experti-

ză judiciară din Moldova, dar și a experților privați, pentru a stabili modul de abordare a examinării obiectelor grafice în copii am observat câteva puncte de vedere [12].

1. Refuzul examinării copiilor;

2. Acceptarea examinării copiilor, cu formularea doar a concluziilor de probabilitate în privința identificării sau neidentificării executorului;

3. Acceptarea examinării copiilor, cu formularea concluziilor despre prezența sau lipsa reproducerii în imagine/-i a scrisului/semnăturii persoanei presupuse în executare.

În acest sens, menționăm, că și în practica altor state, situația cu examinările respective este abordată la fel. Din literatura de specialitate, care elucidează problema examinării obiectelor grafoscopice în copie, la fel e absentă o abordare unică, conturându-se două puncte de vedere diametral opuse: - una, care consideră posibilă examinarea obiectelor grafoscopice în copie și alta, care consideră imposibilă o astfel de examinare[2-4].

Prima opinie (acceptarea) este fundamentată pe necesitatea în procesul judiciar a efectuării unor astfel de examinări, în cazurile când se constată absența în natură a originalului documentului, iar unica posibilitate de argumentare a poziției uneia dintre părți ar fi doar o expertiză grafoscopică a copiei deținute. Astfel, interdicția metodică a examinării copiilor în anumite cazuri ar periclita asigurarea necondiționată a accesului la justiție și a principiului egalității armelor în procesul judiciar. Totodată, părtinitorii acestui punct de vedere, aduc formule de concluzii în cazurile date și impun necesitatea unor note în rapoartele de expertiză, în care să fie menționat, că nu a fost posibilă examinarea în scopuri de stabilire a unui eventual fals tehnic a obiectului expertizat sau a formulării unei concluzii condiționate (...cu condiția existenței originalului documentu-

lui și a absenței falsului tehnic în obiectul examinat...).

Opinia a doua se bazează pe faptul, că reproducerea obiectului grafic cu utilizarea tehnicii de multiplicare-copiere, computațională, manuală (transparentă), etc., în mod automat exclude o ulterioară examinare grafoscopică.

Însă, practica judiciară evoluează în așa mod, încât, examinarea obiectelor grafice prezentate în copie devine un vector din ce în ce mai actual al grafoscopiei judiciare, iar de foarte multe ori – unicul remediu al persoanelor juridice și fizice de a-și realiza dreptul la apărarea intereselor legitime[6].

Odată cu limitarea în anumită măsură a examinărilor, legate de imposibilitatea stabilirii modului de executare a obiectului în discuție și de diagnosticare a majorității indicilor de utilizare a metodelor și mijloacelor tehnice, în anumite cazuri examinarea obiectelor grafice în copii se soldează cu succes și ordonatorilor le pot fi oferite chiar concluzii categorice.

Exemple de acest fel sunt multe în activitatea practică de la noi din țară și din alte țări, inclusiv descrise în literatura de specialitate.

În favoarea admisibilității, ce-i drept precaute, a examinării documentelor pe care scrierea cointeresată a fost imprimată prin diferite mijloace se expun grafoscopiști cu nume din România și Polonia [5]. Este de menționat faptul, că dumnealor cu adevărat sunt îngrijorați de interpretarea eronată a conceptului de examinare grafică a obiectelor în copie, cât și de limitarea profunzimii observațiilor expertului în astfel de cercetări.

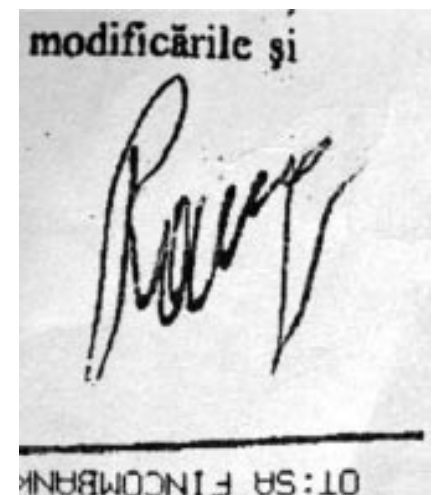
Pornind de la cele menționate de colegii noștri din România și Polonia [5], venim cu unele raționamente, pe care le punem în discuție în speranța ca în comun să încercăm să găsim soluții cât mai apropiate de adevărul științific în acest sens.

Pentru început, specificăm, că opinăm pentru caracterul complex

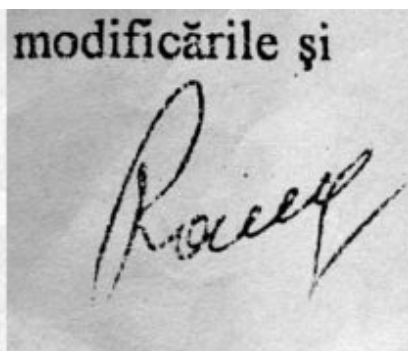
al examinărilor obiectelor grafoscopice, în general, iar a celor în copie - în special, și asupra abordării strict individuale a admisibilității examinării obiectelor grafice prezentate în copie[5].

La fel de importantă este capacitatea examinatorului să stabilească calitatea copiei. Este firesc, că un expert cu suficientă experiență va considera o copie cu calitate mai redusă ca valabilă pentru examinări ulterioare, iar altul, cu o experiență mai mică, dimpotrivă, poate recunoaște invalidă o copie destul de bună. Exact așa stau lucrurile și cu volumul de indici grafici pe care poate să-i depisteze un expert, în funcție de experiența sa profesională, abilități de lucru, etc. Din aceste considerente, vom face abstracție de la astfel de diferențieri și vom aborda lucrurile de principiu.

Este firesc, că odată ce la examinare a fost prezentată nu scrierea nemijlocită, dar copia acesteia, în orice formă, nu poate fi vorba de o analiză grafoscopică în sensul clasic. După părerea noastră, este posibilă aplicarea cu succes a principiilor și metodelor expertizei grafice, cu luarea în calcul a metamorfozelor obiectului examinat, condiționate de modul executării copiei. Cunoaștem cazuri, când expertul formulează concluzie categorică negativă asupra unei semnături în copie executată cu aparatul de fax.

a) Fax

b) normală

Din imagini se vede cum a fost distorsionat aspectul semnăturii în discuție, urmare a procesului de copiere prin metoda respectivă. Prin expertiză repetată s-a dovedit, că a fost o greșeală a expertului concluzia negativă pe care a dat-o. Evident, că spre această concluzie a condus neglijarea principiului multilateralității examinării obiectului, expertul procedând doar la analiza clasică grafoscopică, bazându-se pe comparația după indicii generali și particulari ai scrisului, din punct de vedere clasic.

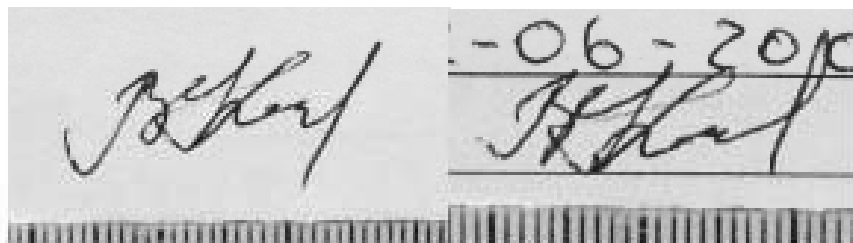
În același timp privind acești indici fără a lua în calcul principiul dinamicității lor și interdependenței de factorii ambianți, ceruți de teoria identificării criminalistice.

Dacă pornim de la faptul, că un expert judiciar cu pregătire în domeniul tehnicii documentelor și grafoscopiei, trebuia să-și dea bine seama că are de a face cu obiecte în care sunt reproduse caracteristicile scrisului unei persoane, cum și s-a dovedit ulterior. Cu adevărat, că în obiectul original, indicii scrisului sunt relevați într-un volum superior, în comparație cu obiectul în copie, dar volumul caracteristicilor de scris conținuți în copie, permit să identificăm modalități suficiente fie pentru concluzii probabile sau chiar certe despre persoana, scrisul căruia este reprodus. Desigur, acest lucru nu este posibil în toate cazurile, însă nimeni nu a omis formula de NPS, bine argumentată și dovedită, care este utilizată și în cazul scrierilor originale.

În final, atragem atenția asupra faptului, că expertul, în cazul

analizei obiectelor grafoscopice în copie, nu se expune asupra persoanei executorului, ci doar asupra faptului, dacă în obiectul examinat se reproduc ori nu, indicii scrisului/semnăturii unei anume persoane. În așa mod, se evită o greșeală de expertiză ce ar viza identificarea sau neidentificarea anumitor persoane ca executori de obiecte grafice în imagini (ce nu poate fi un adevăr) și în același timp, permite obținerea unei clarități pentru cauza investigată, având în vedere că expertul prezintă opinia sa referitoare la obiectul examinat, în măsură să direcționeze versiunile de urmărire spre anumite situații.

Din nou apelăm la practica de expertiză[7], vedem în primele două imagini – obiectele în discuție prezentate în copie (a, b) și în celelalte – semnăturile originale ale presupusului executor al acestor semnături în documentele originale (c-e). Procurorul nu dispunea de actele în original la momentul numirii expertizei, însă circumstanțele erau de așa natură, încât unica ieșire era concluzia expertului.

a)

b)

c)

d)

e)

Tocmai după ce au fost prezentate originalele documentelor (inițial nu era temei pentru a ridica aceste documente), s-a constatat, că semnăturile date au fost executate de titularul, scrisul căruia s-a

dovedit că e reprodus în copiile examinate anterior. Prin urmare, concluzia expertului care a examinat obiectele în copie, s-a dovedit a fi adevărată. Este de prisos să discutăm, cum s-ar fi desfășurat

evenimentele, dacă expertul refuza examinarea obiectelor pe motiv că sunt în copie.

O astfel de abordare asupra examinării obiectelor grafoscopice în copie, presupune în permanență

o analiză concomitentă a indicilor scrisului prin prisma metamorfозelor lor condiționate de mecanismul modului concret de executare a copiei. Pentru aceasta expertul care face cercetarea obiectelor în copie, are nevoie de o bună pregătire atât în domeniul grafoscopiei judiciare, cât și în materie de expertiză tehnică a documentelor. Spre deosebire de o expertiză complexă în sensul clasic, când concluzia finală se bazează pe una intermediară, în cazul precăutat de noi, de la bun început aprecierea fiecărui indice grafic are un caracter complex, inclusiv la etapa de sinteză finală a rezultatelor examinărilor.

În același timp, concluziile expertului judiciar în cazurile când obiectele sunt prezentate în copie, la fel se deosebesc de formula clasică recomandată de metodicele expertizei grafice, prin faptul, că expertul nu se va expune nemijlocit asupra persoanei executorului. Urmare a examinărilor făcute în cazul copiilor, în dependență de rezultatele obținute și aprecierile făcute, expertul judiciar poate doar constata din punct de vedere grafic, dacă această copie reproduce sau nu caracteristicile scrisului/semnăturii anumitor persoane, ori în materie de expertiză tehnică a documentelor, stabilește alte fapte legate de modul de executare a obiectului examinat (copiere în transparență de pe anumit obiect, nr. exemplarului copiei, faptul de grafoconstrucție, etc.).

Concluzii. Practica contemporană de expertiză judiciară grafică impune o abordare nouă asupra cazurilor de cercetare criminalistică a obiectelor grafice în copie, dar nici într-un mod refuzul de a examina aceste obiecte. În favoarea concluziei înaintate de noi, vin și recomandările ENFSI la acest compartiment în manualul de bune practici [11], care se află în proces de elaborare. Acceptând examinarea obiectelor grafoscopice în co-

pie, se încearcă soluționarea întreg spectrului de sarcini înaintat de ordonatori (și adesea cu succes), care în consecință exercită un impact pozitiv asupra întreg procesului de justiție, dar și asupra rolului expertului judiciar în realizarea justiției.

Referințe bibliografice

1. Alămoreanu Sorin "Problematicele expertizelor criminalistice. Note de curs pentru studenți de master.", editura "Tampangiu", 2013;
2. Архипова К.А. Почерковедческое исследование по электрофотографическим копиям // Вестник Российского нового университета. Серия «Человек и общество». – М., 2016. – Вып. 3. – С. 52–54;
3. Подкатилина М.Л. Актуальные проблемы почерковедческого исследования копий почерковых объектов // Проблемы правового понимания и правоприменения в прошлом, настоящем и будущем цивилизации: Сб. Статей Международной научно-практической конференции, Минск, 27 апреля 2016 г.: в 2 ч. – Минск: Изд-во Международного университета МИТСО, 2016. – Ч. 2. – 278 с.;
4. Шлыков Д.А., «Проблемы исследования копий почерковых объектов: современное состояние и перспективы развития» <http://www.nezexp.ru/articles/129/>;
5. Sorin Alămoreanu, expert criminalist LEJC Cluj, România, Rafal Ciesla, expert criminalist Universitatea Wroslav, Polonia, "Observații privind regimul documentelor prezentate spre examinare în copie" Revista științifico-practică "Legea și Viața" aprilie, 2018, pag.11-14;
6. Victoria Cataraga, "Cercetarea scrisului în condiții neobișnuite" Revista "medicina legală, criminalistică și alte științe judiciare" 1(29)2017 pag.96-99;
7. Raport de expertiză №68,72 din 11-12.02.2011, experți CNA R. Moldova, O. Cataraga, P. Petcovici;
8. Raport de expertiză №193 din 01.07.2015, expert CNA R. Moldova, O. Cataraga;

9. Raport de expertiză №2172,2173 din 06.08.2011, experți CNEJ R. Moldova, N. Gurău, R. Antoci;

10. PO-C-01 Cercetarea scrisului și semnăturii, CNEJ R. Moldova.

11. <http://enfsi.eu/wp-content/uploads/2017/06/Best-Practice-Manual-for-the-Forensic-Examination-of-Handwriting-Version-02.pdf>.

12. Arhiva RE CNEJ, CNA 2010-2017;

13. Date statistice ICȘEJ Harkov, ICȘEJ Kiev.